

Čtenářská gramotnost

Úroveň čtenáře	3. úroveň – učeň
Cílová dovednost	Porozumění textu, ovládání rytmizace textu
Časový odhad	Aktivita – 2 vyučovací hodiny Sebehodnocení – 10 minut
Pomůcky	Kniha <i>Jak počítají koťata</i> včetně CD, které je součástí knihy, možné využití interaktivní tabule, psací potřeby, kartičky k losování, pracovní list pro každého čtenáře.

Popis dovednosti

Čtenář rytmizuje daný text, vhodně doplňuje daný rým, správnost ověřuje na základě poslechu zhudebněné básně. Textu rozumí, všímá si jazykových zvláštností, které na základě své zkušenosti doplňuje podobnými.

Forma aktivity

Individuální / Skupinová

Použité metody a strategie

Řízené čtení, poslech (sluchová pozornost)

Využití textu

Český jazyk, Umění a kultura – zpěv zhudebněných básní, rytmizace a doprovod Orffovými nástroji, ilustrace k vybraným textům.

Struktura lekce

1. hodina:

Evokace

Průvodce nechá děti losovat, každý si vytáhne ze sáčku jednu kartu a potichu si přečte, co je na ní napsáno. Průvodce se poté zeptá: *co myslíte, že jste si vylosovali?* Společně se snaží dojít k tomu, že jde o nějaký veršovaný text. *Mohla by to být básnička?*

Poté průvodce nechá děti chodit po třídě, ty si vzájemně při potkávání předčítají své texty z karet a jejich úkolem je vytvořit dvě skupiny, kdy každá skupina bude mít na kartě stejný text. Průvodce seznámí děti s knihou *Jak počítají koťata* a poté se pokusí text s dětmi rytmizovat. Jedna skupina pořád potichu rytmicky opakuje *Vepř vepře nepřepře*, a druhá skupina se rozdělí dle dialogu a text říká více nahlas do již znějící první skupiny. Pro udržení stejného rytmu je vhodné, aby průvodce lehounce ťukal například na ozvučná dřívka čtvrtové hodnoty. Vznikne tak pěkný rytmický vícehlas, jehož notový zápis je součástí knihy (s. 70). Dynamiku může průvodce přizpůsobit situaci. Důležité je nenechat děti text křičet.

Následuje práce s pracovními listy, jejichž součástí jsou vybrané básně Jiřího Žáčka.

Uvědomění

Básně čtou děti nahlas s průvodcem. Úkoly lze vypracovávat společně, ve skupině či individuálně – v závislosti na jejich čtenářské úrovni. Pokud děti pracují samostatně nebo ve skupinách potichu, je třeba, aby průvodce průběh organizoval, tzn. pustil zhudebnění dané básně ve správný okamžik, kdy už budou mít děti daný úkol k poslechu vypracovaný.

Kontrolu provede průvodce společně s dětmi. Básně a verze jedné z nich čtou děti nahlas, aby došlo k uvědomělé rytimizaci. Práce s otázkami může být realizována formou diskuze.

Řešení úkolu 3 z Pracovního listu 1: Bratře Petře, nepřepepři toho vepře.

2. hodina:

Evokace

Na začátku hodiny průvodce pustí hudební verzi básně *Turek*. Ptá se: *odkud asi pochází tato zhudebněná básnička?* Děti by měly uhodnout, že z knihy, které se věnovaly minule.

Uvědomění

Čtenáři čtou samostatně potichu nebo nahlas spolu s průvodcem a vypracovávají úkoly z pracovního listu (samostatně / společně / ve skupině). Organizaci přizpůsobí průvodce čtenářské úrovni kolektivu.

Reflexe

Čtenáři zhodnotí svou práci, co je nejvíce bavilo, co si z knihy odnáší za poznatek nebo zkušenost. Průvodce při tom pokládá návodné otázky, děti ještě v této fázi nejspíš neumí samostatně reflektovat.

Sebehodnocení – metodické okénko

Tabulka sebe/hodnocení umožňuje čtenáři a učiteli ohodnotit zvládnutí konkrétní dovednosti na základě výkonu čtenáře v aktivitě. Sebe/hodnocení provádí čtenář samostatně nebo dle možností čtenáři navzájem po skončení aktivity, vyučující pomáhá vysvětlením rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí, aby se čtenáři dokázali ohodnotit, např. pomocí otázek reflektujících proběhnuvší aktivitu nebo na žákovských pracích ukazuje konkrétní projevy rozdílné míry zvládnutí úkolu.

Úskalí

Hudební složka – je třeba, aby se průvodce po této stránce na hodinu důkladně připravil. Průvodce nemusí akceptovat rozdělení úkolů na pracovním listu podle hodin. Práci řídí podle tempa čtenářů.

Další úskalí doplní po skončení dílny.

Odkazy, zdroje

ŽÁČEK, Jiří; JURKOVIČ, Pavel. *Jak počítají koťata*. Ilustroval Stanislav DUDA. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-789-3.

Vepři ve při

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
“Bratře vepři, už se nepři!”
“Já se nepřu! Kdo se pře?”

“Zase už jsi se mnou ve při!”
“Strč si rypák do pepře!”
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře.

1. Vypiš z textu jazykovou hříčku, která tvoří základ celé básně. Následně ji zkus opsat jinými slovy.

2. Vybarvi jazyková spojení, která jsou založená na stejném principu jako *vepři ve při*.

synátor senátor

němý výkřik

najedli na jedli

v září září

3. Napiš jazykolam, který by se k této básni hodil.

Název básně: _____

Vítr večer ladí flétny rákosí.

Komu hraje? Tomu, kdo ho _____ 1. _____

Lesu, loukám, vodě jen tak ze zvyku

Tiše hraje malou noční _____ 2. _____

Potichoučku hraje všem a nikomu,

Že už opadává listí _____ 3. _____

Cvrčkové si honem ladí cimbály,

Abychom se v noci ticha _____ 4. _____

1. Doplň do textu vhodná slova a vymysli celé básni název.
2. Poslouchej a zapiš slova, která uslyšíš na daných místech v nahrávce. Porovnej se svým řešením – měl jsi někde stejný nápad jako Jiří Žáček? Shody zakroužkuj.
3. Opiš větou spojení: *ladí flétny rákosí*. Co se to s tím rákosím děje?

Turek

V Cařihradu na zápraží
tlustý Turek kávu praží,
vaří kávu na turka,
nos má jako okurka.

Vaří kávu s vůní dále,
vypijme si jeden šálek,
jeden šálek pro všechny,
kteří mluví turecky.

V ŘICADUHRA ZÁNAŽÍPRA

1. Co je to zápraží?

2. Vysvětli význam slov *Turek* × *turek*

3. Podívej se na překlad prvního verše a podle něj přepiš celou první sloku do stejného jazyka.
Řešení najdeš v knize na s. 38.

Nohy

Dupy, dupy, klapy, klapy,
čí jsou tyhle sloní tlapy?
Když ty nohy zadupou,
třesou celou chalupou.

Dupy, dupy, klapy, klapy,
takhle chodí všichni chlapi.
Dupy dup a klapy klap,
Z louže rovnou pod okap.

1. Jaké jsou nohy, které básník přirovnává ke sloním tlapám?

2. V jaké situaci lze použít spojení „**z louže rovnou pod okap**“?

3. Napiš alespoň jedno podobné pořekadlo:

	Aktivitu se mi nepodařilo splnit / podařilo se mi ji splnit s většími problémy. 	Daří se mi naplnit aktivitu částečně / s pomocí. 	Daří se mi aktivitu plnit bez větších problémů či samostatně.
Celý text jsem přečetl/a.			
Jednotlivým básním jsem porozuměl/a.			
Bez problémů jsem odpověděl/a na otázky k textu.			
Dokázal/a jsem správně doplnit slova rýmy v básni.			

VEPŘ VEPŘE NEPŘEPŘE.

7x

VEPŘ VEPŘE NEPŘEPŘE.

7x

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
„Bratře vepři, už se nepři!“
„*Já se nepřu! Kdo se pře?*“
„Zase už jsi se mnou ve při!“
„*Strč si rypák do pepře!*“
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře, nepřepře.

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
„Bratře vepři, už se nepři!“
„*Já se nepřu! Kdo se pře?*“
„Zase už jsi se mnou ve při!“
„*Strč si rypák do pepře!*“
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře, nepřepře.

VEPŘ VEPŘE NEPŘEPŘE.

7x

VEPŘ VEPŘE NEPŘEPŘE.

7x

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
„Bratře vepři, už se nepři!“
„*Já se nepřu! Kdo se pře?*“
„Zase už jsi se mnou ve při!“
„*Strč si rypák do pepře!*“
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře, nepřepře.

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
„Bratře vepři, už se nepři!“
„*Já se nepřu! Kdo se pře?*“
„Zase už jsi se mnou ve při!“
„*Strč si rypák do pepře!*“
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře, nepřepře.

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
„Bratře vepři, už se nepři!“
„*Já se nepřu! Kdo se pře?*“
„Zase už jsi se mnou ve při!“
„*Strč si rypák do pepře!*“
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře, nepřepře.

Hádají se bratři vepři,
vedou vepří rozepře.
„Bratře vepři, už se nepři!“
„*Já se nepřu! Kdo se pře?*“
„Zase už jsi se mnou ve při!“
„*Strč si rypák do pepře!*“
Zapomněli, bratři vepři,
že vepř vepře nepřepře, nepřepře.